

Kontrollkäik Politsei- ja Piirivalveameti Lääne Prefektuuri korrakaitsebüroo arestimaja Haapsalu kambrisse.

(1) 03.11.2011 viisid õiguskantsleri nõunikud läbi etteteatamata kontrollkäigu Politsei- ja Piirivalveameti Lääne Prefektuuri korrakaitsebüroo arestimaja Haapsalu kambrisse (edaspidi Haapsalu kamber).

Haapsalu kamber on Politsei- ja Piirivalveameti Lääne Prefektuuri struktuuriüksus, mis teenindab kogu Lääne Prefektuuri tööpiirkonda¹. Varasemalt on õiguskantsler kontrollinud Haapsalu kambrit kahel korral (03.10.2008 ja 22.04.2010).

Haapsalu kambris viibivad kriminaalmenetluses vahistatud isikud (sh süüdimõistetud isikud, kelle suhtes käib uus kriminaalmenetlus), arestialused, kriminaalmenetluses kahtlustatavana kinnipeetud isikud, väärteomenetluse raames kinnipeetud isikud ning kainenemisele toimetatud isikud.

Kontrollkäigu ajal viibis Haapsalu kambris 3 kinni peetud isikut (kaks kuriteos kahtlustatavat ja üks vahistatu).

Politseiametnike hinnangul on Haapsalu kambri täituvus olnud käesoleva aasta jooksul ca 70%.

Kambri ametnike kinnitusele on ca 50% kinnipeetutest vene keelt emakeelena kõnelevad ja 50% eesti keelt kõnelevad isikud.

Haapsalu kambris on kinnipidamiskohti maksimaalselt 13. Kambreid on kokku 8, neist üks on kainenema toimetatud isikute jaoks, milles on neli kohta. Haapsalu kambri korrapidaja ruumis on üks, ca 1,3 m² sisustuseeta kamber, mida politseiametnike kinnitusele, kasutatakse erandjuhtudel isikute arestikambritesse vormistamise ajaks ning väga lühiajaliselt.

Haapsalu kambris on lisaks eriliigilistele kambritele ka ametnike tööruumid, lühiajaliste kokkusaamiste ruumid/menetlustoimingute ruumid, toidujagamiseks mõeldud köök ning kinnipeetute pesemisruum. Olemas on laoruumis paiknev raamatukogu. Puudub aga jalutushoov.

Haapsalu kambri personal koosneb politseiametnikest ja politseiteenistuses mitteolevatest töötajatest (spetsialistid). Politseihoones ei ole tervishoiutöötajat, kes osutaks kinnipeetutele tervishoiuteenuseid ja sh dokumenteeriks kinnipeetute tervisesesundi kinnipidamiskohta saabumisel.

(2) Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärlikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokolliga artiklis 3 sätestatud riigi ennetusasutuse funktsiooni, kuidas on tagatud inimeste põhiõigused ja -vabadused.

(3) Kontrollkäigu raames küsitleti kahte kinnipeetut. Kolmas Haapsalu kambris olnud kinni peetud isik viidi kontrollkäigu ajal kohtusse ning seetõttu temaga vestelda ei olnud võimalik.

¹ Siseministri 30.09.2009 määrus nr 40 "Lääne Prefektuuri põhimäärus" § 4 lg 2 sätestab, et Lääne Prefektuuri tööpiirkond on Hiiu, Järva, Lääne, Pärnu, Rapla ja Saare maakond.

Lisaks kontrolliti erinevaid kambreid, külastati toidujagamiseks mõeldud ruumi, pesemisruumi, lühiajaliste kokkusaamiste ruumi, ametnike tööruume.

Haapsalu kambris kontrolliti kolme isiku isiklike toimikuid ning kambri töökorraldusega seonduvaid dokumente. Isiklike toimikute ja muude dokumentide kontrollimisel vigu ei tuvastatud.

(4) Haapsalu kambri olmetingimused

Kontrollkäigul tehtud ringkäigul selgus, et Haapsalu kamber on kinnipidamistingimuste ja ametnike tööruumide osas tugevalt amortiseerunud ning puudub jalutushoov. Võrreldes õiguskantsleri eelnevate kontrollkäikudega samasse hoonesse, kinnipidamistingimuste osas edasiminekuks paraku toimunud ei ole.² Samas on vähenenud kinnipeetute Haapsalu kambris viibimise keskmine kestvus.

Ebarahuldavatest tingimustest võib esile tuua näiteks selle, et kambrites ei ole piisaval määral loomulikku valgust, kuna kambritel aknad puuduvad. Mõnda kambrisse pääseb vähene loomulik valgus läbi kambriukse vastas oleva koridori akna (osad kambrid on ukse asemel varustatud avatavate trellidega, mis võimaldab valguse läbipääsu). Kõikides kambrites ei ole olemas õigusaktides ettenähtud sisustuselemente, nt lauda ja toole/pinke.

Amortisatsioonist ja loomuliku valguse puudumisest tulenevalt on üldine mulje kõnealuses politseihoones rusuv ning ebahügieenilist ilmet jättev.

22.04.2010 kontrollkäigu kokkuvõttes leidis õiguskantsler, et isikute pikaajaline hoidmine Haapsalu kambris koostoiimes aretikambri tingimuste ja jalutamisevõimaluse puudumisega võib kujutada inimväärikuse põhimõtte rikkumist. Riik peab tegema kõik endast oleneva, et kinnipeetule oleks tagatud kõik õigusaktides ettenähtud õigused.

Eelnevast tulenevalt tegi õiguskantsler eelmises kontrollkäigu kokkuvõttes Politsei- ja Piirivalveametile soovitus tagada, et Haapsalu kambris kinnipidamine oleks võimalikult lühiajaline ja üle ühe kuu kestva kinnipidamise korral paigutataks isik ringi. Samuti tegi õiguskantsler Politsei- ja Piirivalveametile ettepaneku teostada kõnealuse põhimõtte täitmise üle Haapsalu kambris järeelvalvet.

Lisaks palus õiguskantsler 2010. aastal Politsei- ja Piirivalveametil esitada ajakohane Lääne Prefektuuri kinnipidamiskohtade arengukava, millest nähtuksid plaanid kõikide prefektuuri kambrite kaasajastamise kohta.

Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor vastas oma seisukohas³ õiguskantsleri 24.04.2010 kontrollkäigu kokkuvõttele, et kinnipeetute kinnipidamistingimuste leevendamiseks, saadetakse kõik kinnipeetud isikud, kelle osas on menetlustoimingud teostatud ja arestialused, kelle suhtes on kohtu poolt määratud pikaajaline arest, teistesse Lääne Prefektuuri aretikambritesse, eeskätt Rapla ja Paide kambrisse. Samuti märkis peadirektor, et Politsei- ja Piirivalveameti teostab prefektuuride korrakaitsepolitsei tegevuse teenistusliku kontrolli 2010. aastal vastavalt peadirektori asetäitja korrakaitsepolitsei alal poolt kinnitatud ajakavale.

² Eelmiste kontrollkäikude kokkuvõtteid 28.10.2008 kiri nr 7-4/081663/0807463 ja 18.05.2010 nr 7-7/100823/1002979.

³ Politsei- ja Piirivalveameti 26.08.2010 kiri nr 1.5-07/37397.

Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori vastusest nähtus lisaks, et lähiajal Haapsalu politseijaoskonna renoveerimist ei planeerita.

03.11.2011 kontrollkäigul selgus ametnikega vesteldes, et mõningane renoveerimine on siiski 2012 aastal Haapsalu politseijaoskonnas ja kõnealuse hoone kambriblokis siiski plaanis. Ametnikud ei osanud täpsustada, millal ja millises ulatuses võiks see toimuda.

Eelnevast tulenevalt teeb õiguskantsler Politsei- ja Piirivalveametile ettepaneku leida vahendeid Haapsalu kambri kinnipidamistingimuste kaasajastamiseks. Muu hulgas palub õiguskantsler kaaluda Politsei- ja Piirivalveameti Lõuna Prefektuuri korrakaitsebüroo arestimaja Võru ja Valga kambris kasutatavate jalutuskambrite loomise võimalust Haapsallu.

Samuti palub õiguskantsler Politsei- ja Piirivalveametilt ülevaadet 2010. aasta (olemasolul ka 2011. aasta) korrakaitsepolitsei tegevuse teenistuslikust järelevalvest prefektuurides (sh Lääne Prefektuuri Haapsalu politseijaoskonna kontrollist).

(5) Kokkuvõtteks

Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler Politsei- ja Piirivalveametile ühe ettepaneku.